

REVISTA DE CULTURA I DE FESTA

Federació Colles de Castelló

Tardor 96

ANY I, número 2

P.N.

SUMARI

- 2 **Opinió:** Una sol·licitud en bilingüe.
- 3 **Entrevista:** Jacinto Domínguez.
- 5 **Opinió:** Les espurnes de sant Joan i la tardor.
- 7 **Notícies.**
- 8 **Poesia:** Tardor al rastell del carrer.
- 9 **Perfil.** Semblança d'una reina.
- 10 **Contalla:** El conseller de la Benadressa...
- 11 **Opinió:** El 9 d'octubre.
- 12 **Uns altres pobles:** L'illa de Bali (i II)
- 14 **Ecologia:** El voltor comú (i I)

EDITORIAL

Cada generació ha de viure, inevitablement, l'època que li ha tocat. I la nostra és una de moviment, de velocitat i de presses.

Tenim el veritable mil·lenni urbà a les portes i les dades d'aquest futur imminent són força inquietants: si a començament del segle XX tan sols el 15% de la humanitat vivia en ciutats, s'espera que durant el primer terç del segle XXI ja serem vora el 75% els qui ens hi amuntegem. Serem al voltant de 6.000 milions de persones amb necessitats d'habitatge, espais d'esbargiment, infraestructures, vies de transport, serveis... Veient les imatges que ens ofereixen les ciutats actuals és d'allò més fàcil caure en la temptació d'imaginar el futur tan ombrívol, contaminat i brutal que ens hi espera.

Però els reptes evidents que plantegen les ciutats del present i del futur no poden servir-nos d'excusa per deixar-ho córrer. A més a més, els autèntics reptes —els que preocupen als ciutadans del carrer— són ben simples: reduir els costos dels habitatges, edificar al ritme que imposa la demanda, solucionar la congestió i la contaminació creada pel trànsit, equilibrar el respecte per la tradició i el valor dels centres històrics de les ciutats amb l'habitabilitat dels carrers i dels edificis que els conformen.

Amb tot, siga quina siga la solució que els urbanistes del tercer mil·lenni plantegen en el projecte de la ciutat del futur, sembla raonable, que aquest haurà d'incloure, si més no, alguna referència al carrer com a espai de convivència integrat en equilibri dins de l'entorn social i del medi ambient. Ara bé, per tal que això fóra una realitat haurem d'esperar que els urbanistes de l'avenir no pertanyen a la colla dels qui mai no posen els peus al carrer, perquè, en aquest cas, l'horitzó cosmopolita que tenim al davant se'ns intueix tèrbolament ennuvolat.

OPINIÓ

UNA SOL·LICITUD EN BILINGÜE

Ara fa un mes que vaig ser mare per tercera vegada. Deixant de banda l'alegria que suposa el naixement d'un nou fill, el desig perquè aquest duigués el nom en valencià havia estat un motiu afegit de satisfacció, tan personal com familiar... Cap problema, segons la legislació actual.

Això sí, quan son pare i jo vam haver d'adreçar-nos al Registre Civil de Castelló de la Plana per tal d'inscriure el nostre fill, van començar a sorgir els entrebancs. De primer, no diré que la senyora funcionària que ens va atendre em fes fàstic, però tampoc no em feia gens ni mica de gràcia. El fet que ella parlés el castellà no suposava, en principi, cap problema, perquè jo conec aquesta llengua i, d'altra banda, el valencià que jo faig servir és força comprensible.

El primer problema va sorgir, però, quan la funcionària va llegir el nom que havíem escollit per al nostre fill:

“¿Está usted segura que éste nombre se escribe así?”

—preguntà amb un to més aviat ambigu.

—Si, n'estic segura...

“—Pues, en caso de duda, lo mejor será consultarlo en el diccionario... ¿No le parece?”

Doncs bé, després de consultar el diccionari de noms propis, la funcionària decidí que aquell nom que nosaltres havíem escrit era el correcte. Tot seguit, va continuar llegint, fil per randa, cada apartat de la sol·licitud. I, finalment, em va semblar que la donava per bona, perquè digué: “Pues bien, voy a pasar a inscribirlo en el Libro de Registro”.

Després d'una llarga estona, la funcionària va tornar al mostrador, però, acompanyada aquesta vegada d'un senyor alt, una mica calb i amb un posat més bé estirat, que semblava ser el cap del negociat.

I vet aquí que, quan ja creïem que tot estava resolt, l'home ens digué, tot d'una:

“—Lo siento, pero tendran que traducir la solicitud al castellano, porque esta documentación va a Madrid...”

Us assegure que el meu marit i jo ens vam quedar de pedra. Per descomptat que com que som persones civilitzades no vam haver de fer cap espectacle. I aquella sol·licitud quedà, finalment, redactada en bilingüe, tret del nom que havíem escollit per al nostre fill.

Potser per això que, quan sortíem del jutjat, em va venir a la memòria aquell vers antic: ...Ai Castella, castella-na, si la terra catalana no t'hagués conegut mai!

Dolors Gozalbo i Fortanet

Revista quadrimestral
Tardor 96
Any I, número 2
Castelló de la Plana (la Plana Alta)
Tiratge de 500 exemplars
Preu de subscripció anual: 1000 ptes.
Preu de subscripció fora vila: 1300 ptes.

President Jacinto Domínguez Luna
Director Joan Bta. Campos i Cruaïnes

Consell de redacció
Vicente Cornelles Castelló
Francesc Pascual i Mas
Josep Antoni Pradells i Puig
Vicent Pau Serra i Fortuño

Dibuixos
Luis Vellón, José Caño

Administració i col·laboració
Ximo Marco

Edita
Federació Colles de Castelló

Imprimeix
Graphic Group, S.A. - Pol. Ind. Els Xiprers, 12 - Castelló
Dip. Leg. CS-80-96

Presentació d'originals
Centre Municipal de Cultura, carrer d'Antoni Maura, núm 4
12001 Castelló

Nota
“Plaça Major” no es fa responsable de l'opinió dels seus col·laboradors en els treballs publicats, ni s'hi identifica necessàriament

DITES I REFRANYS

- A la tardor, el dia porta espardenyets.
- Quan s'octubre està finit, mor sa mosca i es mosquit.
- Pluja de tardor, fa la millor saó.
- Octubre el vanitós, cobreix set llunes enganyós.
- A novembre, qui no haja sembrat que sembre.
- De santa Caterina a Nadal, un mes cabal.
- Quan Penyagolosa capella, compra espart i cordella.
- Desembre nevat, bon any per al blat.

Amb el suport de la

GENERALITAT VALENCIANA
CONSELLERIA DE CULTURA, EDUCACIÓ I CIÈNCIA

ENTREVISTA

JACINTO DOMÍNGUEZ, NOU PRESIDENT DE LA FEDERACIÓ COLLES DE CASTELLÓ

Jacinto Domínguez Luna, va nèixer al número 13 del carrer del Canyaret –avui carrer d'Antoni Maura–, ara fa 48 anys. La trajectòria festera d'aquest castellonenc de soca, ha estat dilatada: membre de l'Assemblea de Festes de l'any 1989, en què es van aprovar els Estatuts de la Fundació Municipal de Festes; vocal de la renovada Junta de Festes (anys 89-90); promotor del reviscolament de les festes del carrer de Sant Roc del Canyaret-Cassola, etc. El propassat dia 26 de setembre va ser elegit nou president de la FCC.

En aquesta entrevista ens explica algunes coses, pel que fa al programa que pensa dur a cap, i ens dóna la base per poder conèixer les seues idees i inquietuds, al voltant del present i futur del col·lectiu que ara presideix.

Com va ser això de presentar candidatura a la presidència de la FCC?

La raó principal que em va decidir a presentar-la va ser, des d'un bon començament, la idea genèrica de fer complir allò que hi ha escrit als Estatuts de la Federació, perquè aquests –segons el meu parer– són la norma fonamental de conducta de tots els associats.

Qui forma la nova Junta Directiva?

Ara per ara, ja està totalment perfilada. Les persones que m'han donat la seua confiança són les següents: El vicepresident és Vicente de Juan Martínez. El càrrec de tresorer l'ocuparà Juan Antonio Valverde; Sonia Sanz s'encarregarà de la secretaria. Hi ha també tres vocals: Joan Pallarés, com a cap de protocol i, Ramon Sanz i Miguel Angel Guillamón, com a vocals assessors.

Aviat començareu a dirigir les colles. Quin pensament teniu, pel que fa al funcionament del col·lectiu fester?

S'ha de treballar a través de les comissions, les

quals no solament han d'estar formades pels representats de les colles sinó que caldria fer un esforç perquè participassen altres membres del col·lectiu. A més a més, considere que les comissions han d'estar coordinades per la Comissió Permanent, per tal de donar cohesió i fluïdesa al treball d'aquestes.

Podríeu explicar això de la Comissió Permanent?

La Comissió Permanent estaria formada, d'una banda per la Junta Directiva i, d'altra pels responsables de les comissions. D'aquesta manera aconseguiríem que el treball desenrotllat al llarg de l'any estigués per-

CLINICA VETERINARIA **SAGRADA FAMILIA**

Sagrada Familia, 19-B
12004 CASTELLON
CONSULTA
DE 11 a 1 y de 5 a 8 h.
Teléf.: 25 48 88

Canalejas, 47
12100-GRAO
CONSULTA:
Lunes, Miércoles y Viernes
De 5 a 8 h.

anxa assessors, s.l.

Plaça Jutge borull, 1 - entresol 5
12003 castelló

ENTREVISTA

fectament planificat i a punt, a l'hora de dur-lo a debat a les assemblees generals.

Hi ha qui pensa que la Federació de Colles, a hores d'ara, s'ha quedat una mica ancorada en el passat. Contempleu alguna proposta per tal de donar dinamisme al col·lectiu?

Pel que fa a això, crec que s'hauria d'establir unes normes de règimen interior, per tal de saber ben bé qui som i cap a on anem. Seguesc pensant que els Estatuts són la norma fonamental a complir. Però, cal donar fluïdesa i dinamisme al col·lectiu, perquè no ningú se'ns quede adormit en els llozers.

Quina és la programació d'actes que voleu dur a cap?

Bé, en principi, he de dir que no pense rebutjar la tasca que les anteriors juntes directives han dut a cap. Això sí, crec que caldrà anar millorant, de mica en mica, allò que és millorable. En aquesta línia, qualsevol iniciativa és bona i és interessant.

Pel que fa a la programació, crec que s'ha de continuar amb la tasca que vam encetar, ara fa tres anys, amb la creació de l'Escola Municipal de Dolçaina i Tabal. Espere, que el fet que aquesta haja assolit una ressonància important a la nostra ciutat, siga un estímul perquè l'Excm. Ajuntament de la ciutat continue donant-nos el seu suport.

Pel que fa a la resta del programa, pense mantenir i potenciar totes aquelles activitats que comp-ten amb el vist i plau de l'Assemblea General.

Hi ha alguna idea nova per a enguany?

M'agradaria que és programassen actes de caire cultural, com ara conferències, col·loquis, debats, etc., per tal de donar a conèixer la nostra història, el present i el futur del nostre poble.

Què penseu sobre el finançament de la FCC?

Com que encara som un ésser en estat embrio-nari crec que, ara per ara, hi ha que buscar vies de

finançament mitjançant el suport de les institucions i organismes públics. No obstant això, hem de mirar cap al futur amb la idea d'autosuficiència, bé siga a través de les quotes dels nostres associats i dels ingressos atípics, o bé mitjançant acords de col·laboració amb entitats públiques i privades.

Què penseu de la relació de la FCC amb els altres col·lectius del món fester de la ciutat?

Crec que s'ha d'obrir un diàleg sincer i permanent amb els ens festers, associacions culturals, gestora de gaiates, etc., per tal de buscar formules de col·laboració; per poder aportar idees, opinions...

Amb aquesta línia, estic segur que podrem millorar el món cultural i festiu de la nostra ciutat.

Com a persona que està al davant de la FCC, que li diríeu al membre de colla?

Primer què res, que les colles hem d'adequar les nostres propostes a la transformació que impul-sa la societat castellanenca. Hi ha d'haver una renovació dintre de les comissions de treball, que done suport a la gent que, des de fa temps, hi col·labora desinteressadament. Ens cal gent amb esperit lluitador, entusiasme, ganes i energia necessària per tirar endavant aquest projecte comú.

Finalment, voldríeu afegir alguna cosa més?

Voldria aprofitar l'ocasió –en nom de la Junta Directiva– per fer una crida a la solidaritat i a la participació de tots els associats –tan dones com homes–, en allò que suposa avançar en el model de col·lectiu que marquen els Estatuts.

Per això, cal que tots plegats fem una nova demostració de responsabilitat i participació: el col·lectiu que ara formem ho espera tot de nosaltres i mereix el nostre esforç i el nostre alè, perquè seguezca creixent des de la pluralitat i la llibertat individual.

J.B.C.C.

DISTRIBUIDOR:

Panasonic **Airtel**
TELEFONIA MÓVIL DIGITAL

S.V.C.O. Castellón S.L.
SUMINISTROS Y COMPLEMENTOS OFICINA

C/. L'Estatut, 16-bajo
Tels.: 22 57 53 - 22 72 51
12004 CASTELLON

 Σ-quadres C.B.
TALLER DE MARCS

LAURA NINOT TRILLES
AURELIO BELLES VIDAL

SAGASTA, 25-27
TELF.: 23 08 14
12002 CASTELLÓ

OPINIÓ

LES ESPURNES DE SANT JOAN I LA TARDOR

Tarda de Sant Joan. El passeig Marítim.

P.N.

Nit de Sant Joan. El sopar.

P.N.

Nit d'encanteri. Ball de dimonis.

P.N.

Amb les espurnes de la nit de sant Joan vam encetar una nova estació: l'estiu, l'estació del sol. Després, el ritual màgic del primer bany de l'any esdevingué penyora. Sí, la penyora que, com un riu invisible, però navegable, ens va garantir el compliment del ritme que imposa la natura a la vida que passa.

En aquella nit, però, vam haver de contemplar les flames d'un foc que es recargolà lentament i que ens va sotmetre, ben segurament, a una subjugació gairebé onírica.

Vam contemplar també el cargolar de les onades, que es feien i es desfeien esmicolant bromeres. Les nostres canyelles van tornar a sentir el calfred primigeni de l'aigua primera. També van haver onades que s'escapoliren entre el pendís suau i molt benigne d'aquella platja d'estiu. El foc, com la mar, ens va retornar, un altre cop, a l'àmbit de l'existència.

Potser fóra a través del poder hipnòtic d'aquelles escultures efímeres –la forma de les quals trobava unes altres noves formes d'inventar-se, constantment– que vam fruit la força necessària per imaginar-nos com a genets de la nit dels temps.

Finalment, ens adonarem que aquella força inexahurible, que ens feia cavalcar brollava d'un branquilló de llenya que espurnejava. Ritu boscà i culte igni es relacionaven, doncs, mitjançant la nit prenyada d'encanteri.

Ara, quan s'atansen els darrers dies d'estiu, tots pensem en les angúnies que anuncia el calendari. En arribar sant Joan fruïm de l'astre rei, i això ens complau. Però és ara, precisament ara, quan intuïm el final de l'estació estiuenca, que hem de pensar que al capdavant tot torna. Tot torna i és més trist, deia el poeta...

A mi, no obstant això, m'agrada la tardor. Potser perquè represente el retorn a la vida quotidiana, després d'haver patit el xafagós estiu que ens van deixar aquelles espurnes.

Per això m'agrada defensar els preludis de la tardor. Retornarem als antics hàbits i farem de cada vell costum una nova descoberta, fins que la natura torne al canvi, malgrat que els arbres s'esfullen.

Pere Neus

DEPORTES **SPRINTER** ZAPATOS

VILAR SERVI S.L.

ASISTENCIA TECNICA

INSTALACION AIRE ACONDICIONADO

SERVICE
Bauknecht
PHILIPS
Whirlpool

SAMSUNG

Tel. 23 25 55 • Fax 23 27 67
San Roque, 22 - 12004 Castellón

DIPUTACIÓ
D E
CASTELLÓ

Inventari d'ermites, ermitatges i santuaris de l'Alt i Baix Maestrat.

F. Xavier Cantos i Aldaz
Gustau Aguilera i Arzo
Diputació de Castelló. 1996

Inventari d'Ermites, Ermitatges i Santuaris de l'Alt i Baix Maestrat. (Castelló)

F. XAVIER CANTOS I ALDAZ
GUSTAU AGUILERA I ARZO

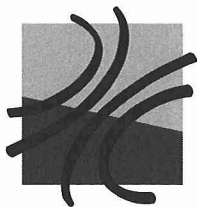
Com a resultat d'una de les ajudes convocades per la Diputació Provincial de Castelló destinades a la recuperació del patrimoni etnològic i la cultura popular, naix aquest llibre titulat *Inventari d'ermites, ermitatges i santuaris de l'Alt i Baix Maestrat*. Els autors, Xavier Cantos i Aldaz i Gustau Aguilera i Arzo han realitzat un treball de camp fet a consciència, en el qual s'han catalogat i inventariat un total de 55 ermites.

L'obra, que té un caràcter marcadament divulgatiu i de consulta, està acompanyada per una ampla selecció de documentació cartogràfica i fotogràfica.

L'objectiu principal de l'obra és donar a conèixer el nostre patrimoni arquitectònic i popular, i procurar alhora la recuperació i el manteniment d'aquestes mostres arquitectòniques, que també són interessants pel seu llegat històric, etnològic i cultural.

DIPUTACIÓ
D E
CASTELLÓ

NOTÍCIES

ASSEMBLEA EXTRAORDINÀRIA DE LA FCC

El dia 26 de setembre es va celebrar a la sala d'actes del Centre Municipal de Cultura de la nostra ciutat una assemblea general extraordinària de la Federació Colles de Castelló, en què es va tractar –con a únic punt de l'ordre del dia– l'elecció de president de l'entitat festera.

Cal dir que el motiu d'aquesta convocatòria extraordinària havia estat el buit produït en el si de la Federació, en dimitir l'anterior Junta Directiva, el proppassat mes de juny.

Enriqueta Pavón, com a presidenta en funcions, va encarregar-se d'encetar la sessió. Després de passar llista a les colles que hi havia presents a la sala, va donar la paraula a Jacinto Domínguez, que encapçalava l'única candidatura a la presidència.

El candidat va disposar d'un període de quinze minuts per tal d'exposar el seu programa a l'assemblea. Després d'un breu descans, es va passar a fer la votació, el resultat de la qual va ser el següent:

Nre. de votants	30
Nre. de vots a favor	15
Nre. de vots en contra	9
Nre. de vots en blanc	5
Nre. de vots nuls	1

Amb aquest resultat, el candidat Jacinto Domínguez, va convertir-se en el tercer president de la Federació Colles de Castelló.

Des de la redacció de PM, felicitem Jacinto i la seua Junta Directiva, en aquesta nova etapa de la Federació, que ara enceten.

J.B.C.C.

LES COLLES S'ESDEVENEN PEDRERA DE LA JUNTA DE FESTES

D'uns anys ençà, la participació activa de membres del col·lectiu de colles en l'organització dels jorns magdalenencs, ha estat un fet palés.

Aquest ha estat el motiu que ens ha empentat a preguntar-nos quina és "l'aportació real" de les colles en l'actual Junta de Festes de la ciutat.

A hores d'ara, la relació de les persones que formen part de la Junta de Festes –amb el càrrec que hi ocupen–, i alhora mantenen lligams amb el col·lectiu de colles, és la següent:

President:	Raul Pascual
Vicepresidents:	Enrique Carceller. José Ramón Llópis.
Tresorer:	Rafael Alabau.
Secretari:	Josep Joan Sidro.
Vocals:	Miquel A. Alonso. Joan Blanch. Vicente Cornelles. Ignacio Garcia. Ana Serrano. José Miguel Sobrino. Francisco Tirado. Antoni Viciano.

Si tenim en compte que la Junta de Festes està formada d'un total de 25 membres, ens adonarem que la relació suara esmentada suposa que el 52% de l'actual Junta de Festes està formada de membres que provenen del món de les colles.

Amb tot, aquest percentatge indica que les colles s'esdevenen una pedrera de la Junta de Festes, la qual cosa és un motiu de satisfacció i de felicitació general, ja que demostra la vitalitat d'aquest col·lectiu fester.

Ana Serrano

C/ Mª Teresa González Nº 2 (Peri 18) Tel. 25 44 84 CASTELLÓN

JUAN PALARES

AUTOMOVILES, BANCO, VIDA, HOGAR, AHORRO, ETC.

SEGUROS

MAPFRE

COMIDAS PREPARADAS PARA LLEVAR

La Cucina

Cocina Casera y de la Tierra

C/. San Vicente, 13
Teléfono 25 26 88
12002 CASTELLÓN

POESIA

Tardor al rastell del carrer

a Joan Campos,
sense Urgències

Com si ningú ho hagués dit mai.
Mai de la vida i mai de la mort—
silencis d'albercoc, deficis de llebre,
la noblesa dels còdols, cavallons de carn.
Com si jo, ara mateix, mai ho hagués dit
—l'aljub, els margallons, les oliveres—,
minada illa o forjat enigma, el foc.
Com si ara brotara una rosa i algú
aventurara que és el secall d'un mort.
Com si el podriment mai no s'escrigués
des del reliquiari eternament boirós
del temps passat, d'un soterrament.
Com si el groc famolenc i cadàver
dels dies molls, oliosament pàl·lids,
cresquera més enllà d'una facilitat de núvols.
Com si un home, espant d'argila i garrofers,
inevitable cos de soledat inevitable,
al·lucinat rovell de pols agrupadora,
retornara d'alqueries amb estupor de gos.

Com si aquestes fulles, secretament precipitades,
d'obvietat marcides, d'atreuiment putrefactes,
dels arbres corcats foscament caigudes a terra
com una absorta constel·lació de tristesa
en un parc ignot o sobre l'asfalt tumefacte,
no tingueren el nom tranquil d'una febre vella,
de controvertida mort, d'amor clandestí.

Ni casa ni veu ni vot. Només aquell albercoc,
injuriat. Com si res
i, després de tot, aquesta tardor,
tan pacient, tan carícia, tan gemec,
com una rajola al cap, un carregament,
com una convicció de carros i tarongers,
com una antiga castedat de coits a l'era,
com un panteó infidelment conjugal.
Com sempre, com si algú, com si mai,
abatuda pell o perpetuada dansa,
memòria de la còlera, de la fam, del blat sorprés,
nascuda arrel a favor del fang, de la tendresa,
a solcs de llum, estupefacta pedra o cançó de llet,
a corbellades, a calentes destrallades de sang,
de vida falç contra el pit discret i mil·lenari
del poble que no pensa. Va i va, sua i recorda,
lent.

Josep Porcar i Museros

EDITORIAL • DITES I REFRANYS • OPINIÓ •
ENTREVISTA • HISTÒRIA • POESIA •
REPORTATGE • NOTÍCIES •
LLETRES D'ACÍ • COSTUMARI •
UNS ALTRES POBLES • ECO-
LOGIA • PERFIL • CON-
TALLA • INFORMACIÓ •
PUBLICITAT...

També tu tens moltes coses a dir

Haça Major
REVISTA DE CULTURA I DE FESTA

Una revista feta per tu, feta per a tots

PERFIL

SEMBLANÇA D'UNA REINA¹

Avui, en aquesta nit tan especial, l'orgull de genealogia que pregonà el poeta ens torna a commoure, perquè la trajectòria humana i festera d'Isabel, amb la seua subtil senzillesa, representa el paradigma de la dona moderna, activa, sensible i alhora fidel al seu origen i a les seues arrels. Potser siga per això, que el solatge melós que està deixant el seu regnat s'esdevé com un espill on es reflecteix, sense miratges, l'expressió genuïna de la dona compromesa amb els temps que corren.

La seua semblança ultrapassa de lluny –segons el meu parer– l'àmbit purament fester. Quant a això, caldria esmentar la “noblesa de gent” que heretem amb el seu regnat i que ens retroba amb el tarannà obert i sempre generós de la gent que niua a la vora de la Mediterrània.

Demà, Isabel hauràs de salpar d'aquest somni que encara avui t'ennuvola, però n'estic segur que això haurà valgut la pena, perquè l'experiència viscuda es renovellarà amb més vida, després d'haver-la fruïda, tan intensament. I, aleshores, el guany personal i humà, i potser també el desert de silenci que tot acomiadament comporta, seran els teus fidels companys de viatge, perquè, al capdavant, el camí que hauràs recorregut, com la vida, –malgrat la seua curta estada– serà l'únic equipatge que et restarà, quan hages d'arribar a la teua Ítaca.

Avui som aquí per agrair-te l'empenta que la teua estada ha deixat entre nosaltres; però, això sí, des del respecte que ens mereixen les anteriors representants femenines de la festa i també d'aquelles que, inevitablement, et succeiran. És per això que aquesta és una crida humil, però sentida, a l'amistat, en uns temps en evolució discreta i dubtosa. I una crida també a l'estima i a la tolerància entre els grauers i els castellanencs, a qui tu, tan sàviament has sabut captivar.

La festa és un canemàs incomplet i de vegades inescrutable que demana la presència activa de la dona i l'oblit generós de folklorismes anacrònics, tot i que sembla que amb la teua estada bufen nous vents pel que fa a l'actitud de la dona dins l'eixam de la festa.

Ara per ara, en la recambra de la nostra memòria, ens queda l'incessant bategar d'un mocadore; el gest rialler i afable d'un somriure i l'olor salabrosa del teu alè que encara ens encèn les genives d'un regust primigeni i novell. I, al fons de tot això, hi ha el sentiment que somnia el seu despertar per alçar la veu de la nostra llengua amb el teu so primaverenc. Sí, aquesta llengua maltractada i menyspreada pels fills d'aquesta terra que encara no la parlen, però que és l'ànima que agambola els grauers des de fa segles. Perquè la festa, que abans de sentiment també és vida s'arbra des del sentiment de ser poble o, com diria el civisme poètic de Vicent Andrés Estellés, “és la consciència de no ser res, si no s'és poble”.

Gràcies Isabel per haver-nos trasmès, doncs, la possibilitat de seguir somniant encara, obrint-nos de bat a bat la balconada de la teua sensibilitat, per tal que pugua córrer el llevant tardorenc que suau i molt benigne a poc a poc, se'ns acosta.

Hom diu que la festa és la prolongació de la llar. Per això hem de ser els mateixos dintre i fora de la festa. Gràcies Isabel per l'honestat mostrada. La noblesa de gent, de què parlàvem suara i que tu, tan honrosament practiques, sembla feta a cops de petites passes intenses, però sentides que s'esdevenen com una illa de llum entre una mar en penombra.

Quede clar que les raons que estic donant no són prou per a poder explicar l'atracció i el sentiment d'estima que l'empenta d'Isabel ens deixa en les dreces del cor.

Potser hauríem de retrocedir en el temps per tal de retrobar en la bellesa de la dona aquest intens poder màgic de seducció i d'encís, que d'antuvi ens ha encogat l'enteniment com si fóra l'obra d'un encanteri. I és per això, precisament per això, que el mite de la femeneïtat continua revelant-se, any rera any, amb acarornada saba nova, com és ara el cas d'Isabel, per nodrir la flama de la festa.

Però, a més a més, el regnat d'Isabel ens aporta un element renovat, ja que, més enllà de l'esteriotip que la tradició cultural havia establert, Isabel ha sabut transmetre'ns el do de l'espontaneïtat, el qual ens ha descobert un horitzó molt més ample i suggeridor, pel que fa a la relació ancestral de la dona amb la festa.

Bé, i ara, com que ja tenim a les portes la tardor, vull acabar aquesta breu *Semblança d'una reina* amb poema de Miquel Martí i Pol, que reflecteix, d'allò més bé, el que passa quan els arbres comencen a perdre la fulla. Es titula, **encara tu**:

*Encara tu rera el verd de les fulles
que ja taca algun groc incipient.*

*Tot envelleix i mor per renovar-se
i aquest inici de tardor confirma
la perfecta harmonia de les coses.*

*Encara tu, suau, acollidora,
i els teus ulls expectants que em descobreixen
un món d'inesperada esplendidesa.*

Gràcies, finalment, Isabel per ser **encara tu**, malgrat que vinga la tardor.

Joan Bta. Campos i Cruanyes

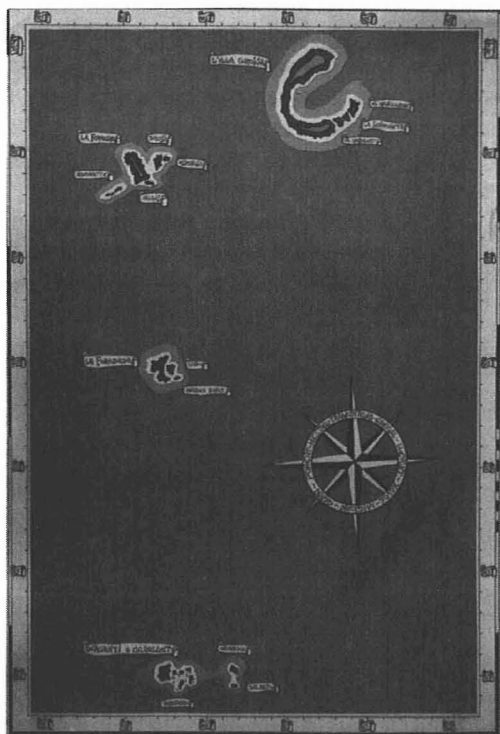
¹Introducció a l'acte d'homenatge a Isabel Garcia Mañá.
Sala d'actes del Casal Jove.
El Grau de Castelló.
Dissabte, 14 de setembre de 1996.

CONTALLA

EL CONSELLER DE LA BENADRESSA EN LA CROADA DE LES ILLES COLUMBRETES

Segons conta la llegenda en altres temps, ja llunyans, va haver-hi una expedició de conquesta a les illes Columbretes...

Del que hem pogut llegir a l'arxiu de la Cova del Colom, on es guarden alguns fulls i papers solts que parlen de fetes glòries del nostre poble, hem deduït la participació d'un grup de benadressins encapçalats pel conseller del terme en la referida conquesta.

Però, anem, si us plau a la "història" o, si més no, a aqueixa història imaginària que el poble savi ha creat i l'ha feta llegenda:

Després de la batalla del Castell de Montornés, on la glòria Colla del valent Tomba Tossals va eixir victoriosa del príncep Garxolí del Senillar i els seus aliats i, una vegada aconseguida la submissió de tots els ducats, senyorius i baronies que s'escampaven arreu de la Plana al reialme del senyor rei Barbut; la infanta va fer arribar a la Colla, en un acte solemne, el seu desig de conquerir l'estol d'illes que s'atalaiaven des del tossalet del palau reial.

Els grans senyors, sotmesos des d'aleshores al Barbut, van ser cridats per prendre part en aquella croada i per entrar al servei d'una escuadra de nabilis conqueridora. Entre d'altres cavallers, hi havia el Gran Comandador de Fadrell, el comte de Censal, els ducs de la Borrassa i de Vilamargo, el baró d'Almalafa, el senyor de l'Estepar, el prohòme de Taxida... Tot i que estaven queixosos del poderiu arrabassador de Tomba

Tossals, mostraren gran goig en ser requerits per a aquella empresa. El que no sabrem mai, però, és si llur participació fou d'allò més desinteressada o bé, a l'inrevés, els va moure la por a la cantalada segura del gegant i la seua Colla.

Pel que fa a la participació del nostre conseller i la seua gent en la croada, heu de saber, des d'un bon començament, que l'anomenada partida de la Benadressa va ser motiu de no poques guerres i guerretes entre senyorius confrontants. És ben cert el litigi que van mantenir durant molts anys els de la Plana i el senyor de Borriol, Pere Ximénez, per la disputa de les terres del Pla de la Benadressa.

Aquest Pla que, des del vessant esquerre de la rambla d'Algonder s'endinsa cap a l'oest, entre els termes d'Onda i de Borriol i fins i tot, arriba als mollons de l'Alcora, era un gran espai de terra secana molt golosa per als ramats de bestiar que des d'aleshores pasturaven pels seus voltants.

Declarada la guerra per l'enemic de Borriol, el de la Benadressa es va veure obligat a demanar ajuda al valerós Tomba Tossals i la seua Colla els quals -tot siga dit- amb dos tossalades i tres cudolades van acabar, de sobte, l'atreuiment del desairós i arguèllat senyor de Borriol

Ara comprendreu, de segur, perquè quan el Barbut va demanar al de la Benadressa col·laboració en l'empresa allèn de la gola de la Gran Sèquia de l'Obra, aquest li contestà amb el sí, fruit de la fidelitat d'un vasall agraït.

Temps enrere es va trobar al final de la bocana de la Sèquia de l'Obra, entre el llim i tot ple de fang, el que es considera el diari de bord, veritable quadern de bitàcola d'aquella expedició. La seua lectura que, no cal dir-ho, és força apassionant, ens revela ben aviat el paper d'aquells intrèpids benadressins, cavallers esforçats i valerosos camperols que no dubtaren en deixar llurs terres i, fins i tot, llur sag en la croada de les illes.

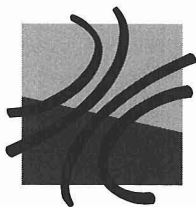
Tot seguint l'escriptura tèrbola de l'almirall de l'esquadra, el gran Tomba Tossals, saben que el conseller de la Benadressa va fer d'honorable gonfaroner en la batalla anomenada de l'illa Colibrís i, a més a més, quan el valerós gegant va donar-li el penó gloriós de Sant Cristòfol, va dir-li:

"...Ni viu ni mort no amolles aquesta preuada joia! Agarra't a ella com una llepalassa, i dus-la sempre enlairada i al davant! No t'esqualles, magnífic conseller, perquè et descopronaré!"

Després, a la batalla, tot va acabar com Camot! Ja que als pobres benadressins una falqueta, brusenta i feridora, llançada per uns filisteus se'ls va clavar a l'engolam i van caure a la mar... i el no mai prou plorat conseller-gonfaroner va caure amb el cap badat d'una cantalada que va llançar un fugitiu.

I ací acaba aquesta feta que, encara que us sembla un tant plorosa, tant de bo us ajude a estimar i a comprendre la fidelitat dels notres avantpassats llegendaris a la terra i a la mar que els va veure nàixer!

Joan Bta. Campos i Cruanyes

OPINIÓ

EL 9 D'OCTUBRE

E après que la dita ciutat de València hac presa, qui es pres lo vespre de Sent Miquel de l'any mil dos-cents trenta-vuit, e poblada de les seues gents pròpies, anà conquistant e prenent tot ço que del dit regne era. (Crònica de Ramon Muntaner).

Amb aquestes paraules, el cronista medieval Ramon Muntaner, dona fe del naixement d'un nou poble, el poble valencià.

Abans hi havia moros, gent de cultura àrab; amb la conquesta de València per Jaume I i el repoblament posterior amb catalans i aragonesos, el territori del nostre País s'incorpora a la cultura cristiana, europea, al món occidental. Nosaltres som els qui descendim d'aquells primers repobladors que van ocupar el País, o dels qui al llarg dels segles s'han afegit, per dir-ho d'alguna manera, a la tasca repobladora dels primers colonitzadors cristians.

Som un poble amb un origen definit, venim del segle XIII. Religió, llengua, i cultura ens vénem de la mà dels conquistadors de la host de Jaume I. I això, ni que siga d'una manera difusa, ho hem tingut sempre clar els valencians. A la ciutat de València hi ha una antiga tradició de celebració del 9 d'octubre: la "mocadorà de sant Donís", la baixada de la senyera a l'ajuntament, la processó cívica, certa devoció per la figura del rei conquistador són indicis clars de reconeixement del nostre origen, allà pel segle XIII.

Al meu entendre és important la celebració del 9 d'octubre, més enllà de nostàlgies i folklorismes tronats.

Les persones ens identifiquem fàcilment amb símbols, és així, és més certa aquesta afirmació del que ens imaginem.

En certa ocasió, un conegut meu em comentava la desgràcia que era per al País tot això de les autonomies, "fijate" em deia, "ahora en las escuelas se enseña lo de la batalla de Almansa y no se dice nada de Covadonga", jo em feia creus del que deia aquell home, ell feia professió d'internacionalisme i, a més, era una persona culta, i em deia allò amb total tranquil·litat, com si tinguera raó. No se n'andonava de lo profundament que tenia assumida tota la simbologia mítica castellana, efectivament li sabia mal que a l'escola s'estudiara la guerra de Successió, que va canviar el mapa polític europeu i li donava una importància espectacular a la batalla de

Covadonga, amb miracle inclòs, i tot això amb arguments internacionalistes.

Vull il·lustrar amb aquest exemple una realitat: que tots aquells que li lleven importància als nostres símbols, als nostres mites, a les nostres llegendes, argumentant horitzons més amples, en realitat ens volen vendre els símbols, mites i llegendes dels castellans.

Perquè els símbols sí que ho són d'importants.

Tot aquell món referencial que identifica un poble, una comunitat humana, és enormement important. Les persones tenim la necessitat íntima d'identificar-nos amb una comunitat humana, necessitem referents que ens identifiquen. La falta de

referents fa difícil la convivència, estimula l'individualisme, estimula la llei de la selva, el campe qui puga, fa, en definitiva, inviable una societat.

Els valencians no anem sobrats de símbols que ens identifiquen, tenim poca cohesió. Per això molts han dit de nosaltres que som un poble moll i foll, per això veiem com se'ns deteriora

el medi natural, el patrimoni cultural i arquitectònic, com anem perdent fins i tot les inversions que haurien de generar els nostres impostos, que és una cosa molt immediata.

Els darrers anys hem vist com, des d'interessos aliens al nostre poble, s'han utilitzat els símbols, com a motiu d'enfrontament i no com a instruments de cohesió. Hem vist com se'ns ha intentat fer avorrir fins i tot la nostra llengua que és el nostre patrimoni més preuat, a pur de polèmiques absurdes atiadades pels qui mai l'han parlada, ja està bé!

Per això reivindicue els símbols, aquells signes d'identitat col·lectius. El 9 d'octubre n'és un d'incontestable. Hauríem de convenir amb mi que inquestionablement el nostre naixement com a poble occidental s'origina al segle XIII, i el 9 d'octubre commemorem l'entrada a València del rei Jaume I com a data simbòlica de tan gran esdeveniment.

Antoni Porcar i Gómez

UNS ALTRES POBLES

BALI, ILLA DE DÉUS (i II)

Algun savi ja fa temps que ho va dir: "El turista és aquell que té ben planejat quan tornarà a casa; el viatger ni tan sols sap si hi tornarà". A Bali, però, és segur que tots dos –turista i viatger– seran ben acollits, perquè l'illa gaudeix d'una gran diversitat d'ambients i de possibilitats. Tant de bo que jo mateix crec que algun dia hi tornaré.

Itinerari: del soroll del sud al silenci del nord

La Península de Nusa Dua es troba situada al sud de l'illa i s'esdevé el centre turístic més important de Bali. Enllà, s'apleguen luxosos complexes hotelers que converteixen l'indret en un veritable paradís que atrau cada any milions de turistes.

Espectacles folklòrics de tota mena, una allau de restaurants que presenten un bon mostrari gastronòmic –recull de tresors de cuinats indonèsics– i una acurada vida social són alguns dels atractius que es promouen. A més, s'oferten esports d'aventura, com ara el rafting i també excursions programades amb guia-intèrpret... Tota una adelicatit per al turista convencional.

No obstant això, hi ha una altra manera d'entendre l'estada a Bali. Ens referim al viatger que tracta d'endinsar-se en paratges solitaris i, de vegades, inhòspits, tot recorrent indrets captivadors que es troben a fora dels circuits que marquen els majoristes de viatges. Pel que fa a això, Bali compta amb una ampla xarxa d'allotjaments econòmics –els *losmen*– que inclouen en el preu de la pensió el *mandi*, bany indonesi tradicional que substitueix la dutxa. Tot plegat, l'estada en l'illa ens ofereix possibilitats per a tots els gustos i butxaques.

Nosaltres ens hem decidit a llogar els serveis d'un taxista, per tal d'anar descobrint l'illa de mica en mica i pel nostre compte. Després de marcar l'itinerari a seguir, hem convingut el preu del trajecte en 40.000 rúpies –al voltant de 3.800 pessetes, si fa no fa, al canvi.

Deixem Nusa Dua tot seguint l'única autovia que hi ha a l'illa i que condueix a Denpasar, la capital administrativa de Bali, que alberga una població de 300.000 habitants.

Denpasar és una ciutat eixordadissa i ensorollada a causa

dels milers de *colts* o *bemos* –una mena de tricicles a motor– que transiten anàrquicament pels carrers, tot creant una sensació de desordre i de caos en l'ambient. No obstant això, donar un tomb pel mercat antic –*el pensar*– és una experiència que val la pena. Enllà es pot descobrir la màgia de les olors i dels colors: les parades d'espècies de tota mena, els venedors ambulants de sedes i el frec d'una pul-lulant gentada que mai no saps si va o torna, creen una atmosfera de vibrant humanitat que sembla un miratge tret de *Les mil i una nits*.

Ens acomiadem de la ciutat per continuar fent camí cap a les terres altes del nord. A mesura que ens apropem cap a l'interior de l'illa, l'absència de trànsit rodat és gairebé total. A uns pocs quilòmetres de la capital, passem Batubulan, la ciutat dels escultors de pedra volcànica,

les obres dels quals romanen endormiscades a banda i banda de la carretera tot esperant la visita del comprador ocasional.

A frec de migdia arribem a Mas, un poble de bramans que alberga els obradors de fusta més importants de l'illa. Arribats ací fem un alto per visitar un obrador. Resulta admirable la curiositat amb què els operaris treballen les fustes delicades, com ara el sàndal i d'altres més resistents, com ara el tec i l'eben que, finalment, es transformen en figures capritxoses de deesses i déus del culte hinduista.

Obradors de fusta

P.N.

MEDITERRANEO Holidays
Agència de viatges

ESPECIALISTAS EN:

- Viajes de esquí •
- Paso del Ecuador •
- Pague en tres meses sin interes •

Plaza Fadrell, 3 • 12002 Castellón
Tel. 22 17 62 • Fax 22 18 62 • CV m-276-CS

UNS ALTRES POBLES

Un poc després d'haver abandonat Mas, ens aturem a vora de la carretera per tastar el típic *sate*, que és una mena de burxa de carn de pollastre feta a la brasa i que s'assaona d'una salsa de cacauet d'allò més picant. En acabar d'esmorzar continuem l'itinerari fins que arribem a Ubud.

El poble d'Ubud és el centre de l'art antic i modern de Bali, on s'aplega la comunitat de pintors -tan de forasters com de locals- més important de l'illa. Un lloc de recés i d'inspiració per a l'artista.

Panoràmica del llac Batur des de Kintamani P.N.

Després de passar Ubud, som al bell cor de Bali. Entrem de cop, al territori del verd, el color emblemàtic de Bali. Els arrossars atapeixen la planúria que s'estén com una gran catifa verda que ens encega l'esguard.

Transitem un bon tros entre els arrossars fins que, en arribar a un punt de cruïlla, el camí es fa estret i sinuós. Hem arribat a les terres muntanyenques del nord. El silenci s'ou.

De tant en tant descobrim insospitats temples que s'amaguen entre boscos de bambús, entre palmes i orquídiades. Sentim el bategar de les banderoles d'oracions que s'enlairen. Cal dir que, segons la creença hinduista, el vent les fa moure i esquinça l'aire de benediccions, d'indulgències, i també allunyen els esperits malignes.

Pugem per una carretera d'un brusc pendent. El camí serpenteja les darreres terrasses d'arròs. Al cim d'un volcà apagat ens trobem, de sobte, el poble de Kintamani. Des d'aquest indret el paisatge és meravellós: davall nostre, una impressionant fondalada que forma el llac Batur i, davant el volcà Batur, el gegant de foc que es troba adormit des de l'any 1926. Ací dalt l'aire és pur i sec, però, de tant en tant, els dimonis i esperits malignes que niuen la cultura balinesa es deixen caure a sobre els pobles, en forma de tempestes de foc i de por.

De tornada, ens atreu la idea de visitar la costa oriental de l'illa, però ja és cap al tard i, a més, estem molt cansats.

Les danses i els instruments musicals

Les danses indonèsies, han estat inspirades des d'antic en els rituals religiosos d'iniciació. A hores d'ara, però, les danses es representen com a reclam del turisme i s'esdevenen un motiu més d'esbargiment, tot i que a l'interior de l'illa -fora dels circuits turístics- encara conserven aquesta primitiva funció religiosa. Pel que fa a això, ja hem dit que el balinés duu la religió a la sang i a

l'ànima. No és que forme part de la seua vida, és que és la vida sencera.

En un principi, la dansa indonèsia extreia els continguts dels esdeveniments històrics o sages, i també del costumari tradicional.

D'entre les danses tradicionals destaquen el *legong*, que és una dansa típicament femenina d'una gran bellesa plàstica. El grup de dansaires el formen una colla de xiquetes de cinc anys d'edat que duen vestimentes de brocats i d'or, que se'ns ofereixen als ulls en una borratxera de colors i de moviments subtils. El *barong*, en canvi, pertany a les danses de trànsit religiós. Aquesta dansa representa la lluita ancestral que manté el principi del Mal -l'encisador *Rangda*- contra el principi del Bé -el *Barong*-.

És característic l'acompanyament musical de la dansa, que està format d'una orquestra -*gemelan*-, en què un grup de quatre *gender* o metal·lòfons porten un tema modal i les seues variacions, mentre que diversos *gongs* creen un contrapunt. Aquesta és la música culta que tendeix a crear un clima d'excitació o bé de relaxament.

Els instruments musicals més usuals a Bali són els címbals, els *gongs* (instrument de percussió en forma de disc de bronze que se percudeix amb una maça) i els idiòfons de percussió (*saron*, *bonang* i *gender*).

El *gender* és, sens dubte, l'instrument predilecte de Bali. Està format d'una sèrie de teclades de bronze sota cadascuna de les quals hi ha un tub de ressonància fet de bambú. Aquestes teclades són percudides amb una vareta de fusta i produeixen una sonoritat prolongada i brillant.

A tall de reflexió final

Més enllà de la paradoxa essencial del turisme de masses, i de la progressiva pèrdua d'identitat cultural dels pobles que la cultura universal imposa, l'objectiu del viatger que arriba a Bali és ben diferent del món de simulacre que atreu el turista convencional.

Tret dels ambients estereotipats i les reproduccions de sensacions en vinil que tots dos -turista i viatger- s'emportem a casa, hi ha també l'esguard novell, ingenu, de l'home que cerca d'aprendre d'allò que veu, però, això sí, sense canviar res. Potser hi ha també el desig insaciable a ficar el nas a les capes més profundes de la realitat que veu, mirant de veure més avall, buscant, entenent, però que mai no s'atrevirà a tocar el cap sagrat del nadiu.

Però això potser només siga un bell concepte: passejar pels pobles, viure'ls com si foren nostres.

Joan Bta. Campos i Cruanyes

**VIAJES
ECUADOR S.A.**

AGENCIA DE VIAJES C.I.E. n° 68
C/ Mayor, 77 - 12001 CASTELLON
Telf. 23 03 63 • Fax 26 08 98

ECOLOGIA

EL VOLTOR COMÚ (GYPS FULVUS). SITUACIÓ DE L'ESPÈCIE A LA PROVÍNCIA DE CASTELLÓ (i II)

Problemàtica de l'espècie

Actualment, la població de voltor comú (*Gyps fulvus*) al País Valencià es troba en període d'estabilització. No obstant això, l'espècie encara pateix greus agressions que entrebanquen llur viabilitat a curt termini. A grans trets, les causes d'aquesta situació són les següents:

1. Causes directes de mortalitat.

D'ençà el 1981, hem quantificat un total de 94 exemplars morts o que es trobaven a punt d'estar-ho a la província de Castelló. I suposem que aquesta xifra sols és una petita mostra del que està passant. Les causes d'aquesta mortaldat, van ser –de major a menor importància– les següents: (vegeu gràfic número 1)

– El 74% dels casos, la mort va esdevenir com a resultat de processos de desnutrició i de deshidratació greus. D'aquests individus morts, el 70% n'eren voltors joves (d'edat menor als tres anys). La raó d'aquest percentatge alt de mortalitat és el fet que durant l'època de dispersió –que comprèn els mesos d'agost a desembre–, els joves i inexperts voltors no són capaços de trobar l'aliment suficient per tal de poder afrontar la despesa energètica que comporta el viatge, per la qual cosa acaben debilitant-se i, finalment, moren.

– El 10% dels casos, la mort va estar causada per trets de caçadors furtius. A més, un 4% de mortalitat està relacionat amb la ingestió d'esquers emmetzinats.

Pel que fa a la resta de casos observats, la mort esdevingué com a resultat d'electrocucions, atropellaments, etc.; factors que, tots plegats, afecten d'una manera parcial la població de voltors.

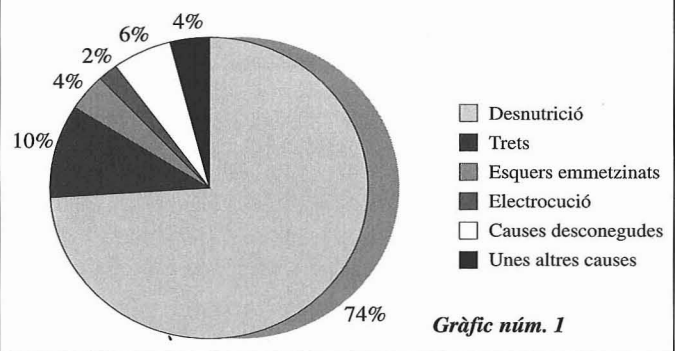
2. Causes indirectes de mortalitat.

Es tracta d'agressions que, sense eliminar directament el voltor, produeixen les mateixes conseqüències que l'anterior, perquè trasbalsen l'hàbitat de les colònies de voltors en l'època de cria. Pel que fa a això, cal dir que el problema més greu que afecta les colònies és la proximitat dels nius a les carreteres i senders de la muntanya. Així, per exemple, el fet d'anar-hi a fotografiar, filmar i observar els ous o els pollets al niu, són causes que provoquen la mort per refredament (la mare mentre nosaltres hi som enllà no entrarà pas al niu per tal de donar calor als ous o als pollets). És a dir, les molèsties humanes contínues provoquen l'abandó del niu i, per tant, la mort segura del pollet.

Les causes indirectes de mortalitat que hem pogut detectar (de major a menor grau de perillositat) són les següents:

- Escalada i muntanyisme.

Causas de mortalitat del voltor comú a la província de Castelló (1981-1995)

- Fotògrafs i curiosos.
- Visites dels mal anomenats “amics de la natura” i ornitòlegs.
- Competicions esportives a motor (4x4, trial, etc.)
- Excursionisme i romeries.

Cal dir que aquestes causes s'agreuken en arribar els caps de setmana i, sobretot en festes assenyalades, com ara la Setmana Santa, tot just quan arriba l'època de cria de l'espècie.

3. Causes directes mitjançant la destrucció de l'hàbitat.

La destrucció de l'hàbitat és, sens dubte, la principal agressió que pateix el voltor. Aquesta es produeix com a resultat de la construcció excessiva de pistes forestals i camins rurals propers a la ubicació dels nius de voltors. Pel que fa a això, cal esmentar la construcció irracional d'obres, com ara preses, embassaments i urbanitzacions il·legals. I també la pràctica de

ECOLOGIA

treballs forestals (tales abusives, aclarats absurds, tallafocs, etc.) durant l'època de reproducció de l'espècie.

4. Disminució de l'aliment disponible.

Pel que fa a això, tant la legislació vigent –que obliga a soterrar o incinerar els animals morts– com la disminució del pasturatge, han provocat una mancança important del bestiar mort que tradicionalment s'abandonava a la muntanya, la qual cosa suposa una dràstica disminució de l'aliment aprofitable pels voltors.

Protecció de l'espècie

Entre les nombroses mesures que cal prendre per tal de protegir i conservar el volor comú al País Valencià, hi considerem les següents:

- Demanar a les diverses administracions públiques, com ara la Conselleria d'Agricultura i Medi Ambient, la Conselleria d'Obres Públiques i Turisme i la Diputació Provincial de Castelló el compromís real a conservar i protegir l'espècie, mitjançant la coordinació eficaç entre totes tres administracions.

- Mantenir una font regular d'alimentació del volor, a través de l'aprofitament de les deixalles de la indústria ramadera –granges d'oví i de porcs. Pel que fa a això, cal insistir que qualsevol intent d'impedir que els ramaders segueixen abocant els cadàvers del ramat a la muntanya pot dur conseqüències força negatives pel que fa a la pervivència de l'espècie.

- Mantenir, restaurar i reutilitzar els femers tradicionals del bestiar mort. A més, cal potenciar la construcció de menjadors artificials –previ estudis de viabilitat–, tot dissenyant un Pla de distribució de la caronya en llocs dispersos, sobretot a la zona nord-occidental del País Valencià.

- Evitar qualsevol modificació del medi a les zones d'influència del volor, sobretot pel que fa a la construcció d'urbanitzacions, embassaments, carreteres, etc., tot rebutjant els projectes que no comporten un estudi previ rigorós d'impacte ambiental.

- Rebutjar la instal·lació de les torres elèctriques tradicionals fent servir els models de línies elèctriques modernes que tenen en compte la possible repercussió sobre els ocells planejadors.

- Desenrotllament dels esports de muntanya –sobretot, l'escalada i el muntanyisme– en zones en què no s'afecte

Niu de voltors.

GER

l'entorn del volor. Pel que fa a això, potser fóra escaient el disseny de rutes o itineraris alternatius als actuals.

- Tancament de les pistes forestals i camins rurals que transcòrreguen pels voltants de les àrees de cria, evitant l'excessiu trànsit dels furtius.

- Realització de les feines forestals, com ara les tales, l'esbrossament, etc., fora de l'època de reproducció de l'espècie.

- Instruir les guarderies forestals i els agents del SEPRONA en temes de conservació mediambiental, per tal d'evitar els trets dels caçadors furtius i l'espoli de l'espècie.

- Les administracions i els organismes competents haurien de perseguir els caçadors que abatessen els voltors i d'altres ocells protegits, mitjançant multes exemplars als infractors i el retirament de la llicència de caça durant un

període mínim de 10 anys. A més, els vedats de caça en què apareguessen voltors morts com a resultat d'enverinaments, trets, ceps, etc., haurien de tancar-se durant un període mai no inferior als 15 anys.

- Evitar l'ús de substàncies metzinoses al camp i a la muntanya, mitjançant campanyes de divulgació en què s'exposen els beneficis que ens aporten els voltors.

- L'administració hauria de declarar zones protegides les àrees de cria de l'espècie.

- Promoure reunions sistemàtiques i itinerants d'experts en la matèria, en què es debatessen aspectes importants pel que fa a l'espècie (metodologia, problemàtica, conservació, etc.).

Amb tot, no podem afirmar, ni de bon tros, que la població de volor comú al País Valencià estiga total-

ment protegida, malgrat el que diga l'administració.

Hem de ser prudents, perquè si les condicions actuals en què viu el volor no s'alteren massa –a causa dels impactes mediambientals–, o bé se mantenen unes condicions semblants a les actuals, estem segurs que la població de voltors s'estabilitzarà i, fins i tot anirà augmentant de mica en mica. Però, si pel contrari les circumstàncies canvien dràsticament, la població de volor disminuirà a corre cuita i, fins i tot podem fer-la desaparèixer de la província de Castelló que, a hores d'ara, atresora la reserva més important de l'espècie al País Valencià.

L'amic del volor.

GER

INFORMACIÓ

ESCOLA MUNICIPAL DE DOLÇAINA I TABAL

Començament del curs 96/97: dia 4 de novembre de 1996.

Horari: dilluns i divendres, de 20 a 21.30 h. al Col·legi Públic de Sanchis Yago.

Quota de matrícula: 5.000 pessetes/curs.

Lloc d'inscripció: Tinència d'Alcaldia del C/ de Ciscar, en horari de dilluns a divendres (matí), i dijous (vesprada). Sra. Amaya.

Coordinador: Sr. Emili Arrufat

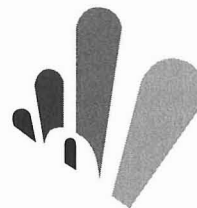
Telèfon: 21 46 81

CONVOCATORIA DE PREMIS

L'associació cultural l'Aljama, a l'objecte de recaptar documentació sobre la cultura medieval i, molt especialment, sobre la juderia castellonenca de l'edat Mitjana, convoca els **II Premis de Dibuix i Narrativa Medieval "Temps de Misteri"**.

El termini d'admissió d'originals finalitza el dia 14 de desembre de 1996. Si teniu cap dubte, pel que fa a les bases de la convocatòria, us podeu adreçar a l'atenció d'Isabel Ribes Ripolles (Telèfon 23 47 36).

Associació Cultural

FUNDACIÓ MUNICIPAL DE FESTES
JUNTA DE FESTES DE CASTELLÓ

REVISTA PLAÇA MAJOR

Quota anual de subscripció:

1.000 pessetes (3 números)

Coordinador i Subscripcions: Joan Bta. Campos Cruanyes

C/ de la Serra de Mariola, 10, 3r, 1a.

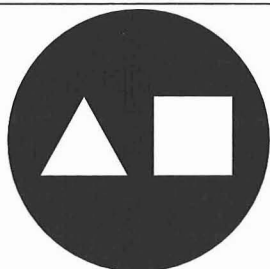
12006 Castelló de la Plana

Telèfon: 21 24 16

MAGDALENA 97

Amb motiu de la celebració del 75 Aniversari de la proclamació pontifical de la Mare de Déu del Lledó com a patrona principal de la ciutat, la **Junta de Festes** de Castelló té la idea d'organitzar una composició floral per a la Magdalena 97. Aquesta composició floral es durà a terme dins del marc de la tradicional Ofrena de Flors a la Mare de Déu del Lledó, que se celebrarà el dia 8 de març de 1997.

És per això que la Junta de Festes comunica a totes aquelles persones, colles, gaiates, associacions culturals, etc. que estiguen interessades a col·laborar en aquesta idea, es poden adreçar a la seu de la Junta de Festes (carrer d'Antoni Maura, núm 4, 3r), o bé poden ficar-se en contacte amb Ana Serrano (Telèfon 22 49 67).

CAM

**Caja de Ahorros
del Mediterráneo**